

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY
2024. március 23., megyei szakasz
7. osztály, magyar tagozat

- minden tétel kötelező
- a tételek kidolgozására szánt idő: 3 óra
- megjelenés: 10 pont

I. TÉTEL**45 pont**

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszolj a kérdésekre!

Szerdánként jött hozzánk a zongoratanárnő. A „művésznő”. Anyám csupa nagybetűvel ejtette, mély áhitattal. Apám csupa kicsivel. A nővérem sehogy, ha módja nyílt rá, úgy ügyeskedett, hogy ne legyen otthon. Én nem tudtam dönteni, hajlottam a MŰVÉSZNŐ-re. Talán a kinézete miatt? Fájdalom, a neve törlődött az agyamból. Pedig valamelyik akkortájt sikeres zongoraművésznő közeli rokona volt. Nővére? Állította, hogy képességei és muzikalitása alapján őneki jósoltak fényesebb karriert a tanárok. [...]

A művésznő negyven forintot kért a kettős zongora-órákért, komoly érvágás akkoriban (ezerkilencszázötvenhét vagy ötvennyolc), anyáméknak nem tellett rá, apám többek között ezért ellenezte. [...] Ideje szót ejtenem a már említett kinézetről. Hét-nyolc évesen az embernek fogalma sincs a felnőttek koráról, csak azt láttam: öreg. Mai eszemmel negyven tájára becsülöm. Kissé duci test, vaskos combok dudorodása a pepita szoknya és a télen-nyáron hordott, fekete hasított bőrből készült csizma között. Mohairpulóver – aminél kevés undorítóbbat talált föl a ruhaipar – méghozzá a szürke és a halott piros árnyalatok elegyével színezett. Csiricsáré muszlin kendő a nyakban. Aranykeretes szemüveg, amelyet zongorázáshoz mindig lekapott a húsos orráról. Elmosódó vörös rúzs. Végül: bődületes hajtornyozat. Voltaképp puffadt kuglófra emlékeztető kontyépítmény.

A kezdeti lelkesedés után két okból vált gyűlöletessé a zongorázás. Egyrészt, ha melléütöttem (azaz szinte mindig), határozottan az ujjamra vágott a töltőtollával, ő nem hibázott, eltalálta a tíz közül a vétkest. Másrészt szívesen lecsavarta fél-rejtett hegyű tolla kupakját, hogy összefirkálja a kottát különböző jelekkel és instrukciókkal, amelyeket alig értettem. Szép látvány a hibátlan vonalak kvintettje, s rajtuk a szabályos kottafejek rendíthetetlen vonulása a da capo al fine* felé, miért kell elrondítani krikszekkel, krakszokkal?

Anyám igyekezett a kedvébe járni, s feltűnően tág mosollyal: „MŰVÉSZNŐ drága!” Aprósüteménnyel és teával kínálta, elővette a féltve őrzött meissenai porcelánkészletet**, amelyet nászajándékba kapott (az első házasságkötésekor, még a második világháború alatt). Az a férj nemcsak zeneértő kultúrember volt, hanem rendszeresen kamaramuzsikált, gyönyörűen oboázott. Ezt a mondatot apám rendszeresen megkapta. Bezzeg!

Valahogyan kialakult a pompás terv: házi koncert! Eleinte a nővéremmel mi is fölléptünk volna egy négykezessel (Szamárintuló), de nem sikerült megtanulnunk. Sebaj. Művésznő drága, tessék játszani nekünk, az egész családnak, ünnepi vacsora keretében! – fuvalázta az anyám. Inkább előtte, ajánlotta a főszereplő az imbolygó óriáskonty alatt, teli hassal nincs művészet! [...]

Azon a bizonyos szombaton egész délelőtt konyhai segédmunkára kényszerültünk a nővéremmel. Anyánk ki akart tenni magáért. Húslevest főzött, csirkét rántott (kettőt), rósejbnit*** készített (rengeteget). A nagymama kedvéért krumplipürét is. Cékla- és káposztasalátát. Édességnek rakott palacsintát. [...]

A művésznő sötét estélyi ruhát vett az alkalomra, éppenséggel mintha a pianínóhoz öltözött volna. Színpadiasan meghajolt, anyám erre tapsviharban tört ki, egyedül. Mire a többiek észbe kaptak, és összeütötték a tenyerüket, a művésznő már az általa beállított magasságú zongoraszéken ült, nekünk háttal, kezét a magasba emelte, lecsapásra készen. A feneke kétoldalt picit lebuggyant az ülőkorongról. Anyám pisszegett, mert az éretlen közönség gyér tapsa még nem maradt abba. Amikor csönd lett, a művésznő szántani kezdte a billentyűket kövérék, vagy talán csak izmos ujjjaival, melyek egy sokkal ígéretesebb pályafutás lehetőségét kínálták tíz-húsz évvel korábban. Úgy dereng, Csajkovszkijt játszott, és nem volt kegyelem. Orosz tengeri vihar zúdult a nagyszobánkban villámlott-dörgött irgalmatlanul, ádáz hullámok bombázták a lélek sziklás partjait. A művésznő vonaglott, előre-hátra, jobbra-balra, néha átlósan is, a zongoraszék egyre vészesebben recsegett. Néhányan arra számítottunk, hogy összecsuklik alatta. Ám ritkán történik éppen az, amire számítunk.

Amikor a tomboló szélovész már a háztetőket szaggatta, s egy utolsó rohamra indult, a művésznő vadul döngette a mélyeket ballal, jobbal pedig vette a lendületet a támadáshoz –, durva pendülés hallatszott, fülrepszto, idegborzoló.

Beccapott a villám? Nem. Elszakadt egy húr. Vagy több? Rőt zengés-bongás követte, fölteszem, tébolyult kígyóként verdengett odabent a sérült, csépelve a helyükön maradt társait.

A művészno görcsbe merevedett balja az utolsó akkordba fagyott, a jobb pedig ölni készülő vércsekaromként reszketett a válla magasságában. Csak a fejét fordította mifelénk, bagoly módjára, ám mindkét szeme nyitva, sötét tűzláng süített belőlük. Torkából éles sikoly szakadt ki: EZ... EZ A MŰVÉSZET HALÁLA! – idegesen a hajába túrt, mire a gondosan fölépített kontykolosszus féloldalra dőlt.

Fölpattant, Elrohant. Faképnél hagyva ezt a bárdolatlan családot, mely még arra se képes, hogy tisztességesen fölhangoltassa a vacak pianínóját (ha ugyan egyáltalán), egy ilyen jeles koncerthez.

A MŰVÉSZET HALÁLA! – sokáig álmodtam ezzel a sikollyal. Tördőfessel. Villámlással.

A közönség nehezen tért magához benuitságából. Apám kezdte, a maga rekedtes szűkszávúságával: Akkor talán együnk!

(Vámos Miklós: *A művészet halála*. Részletek)

*da capo el fine = utasítás a kottában: ismétlés a darab elejétől a végéig

**meisseni porcelánkészlet = finom, értékes, német porcelánkészlet

***rósejbni = szalmakrumpli

1. Mutasd be 2–3 mondatban a művésznőt az elbeszélő szempontjából! 5 pont
 2. Igazak vagy hamisak a következő kijelentések? Írd át a vizsgalagra a kijelentések betűjelét, és azt, hogy igaznak (I) vagy hamisnak (H) tartod őket!
 - a. Az apa sokallja a zongoratanárnőre költött negyven forintot.
 - b. A zongoratanárnő egy fényes karriert hagyott ott a tanításért.
 - c. Az anya a család legműveltebb tagjának érzi magát.
 - d. A zongoratanárnőnek eredményes pedagógiai módszerei vannak.
 - e. A zongoratanárnő értékes művészi élményt nyújtott az egész családnak. 5 pont
 3. Értelmezd 3–4 mondatban a következő részletet!

„A »művészno«. Anyám csupa nagybetűvel ejtette, mély áhítattal. Apám csupa kicsivel. A nővérem sehogy, ha módja nyílt rá, úgy ügyeskedett, hogy ne legyen otthon. Én nem tudtam döntené, hajlottam a MŰVÉSZNŐ-re.

5 pont
 4. Mutasd be a művésznő viszonyulását az elbeszélő családjához 3–4 mondatban! 5 pont
 5. Mi készíti arra az anyát, hogy jó viszonyt ápoljon a zongoratanárnővel? Fejtsd ki válaszd 4–5 mondatban a szöveg alapján! 10 pont
 6. Fogalmazd meg az apa véleményét 4–5 mondatban a történekről! 10 pont
- Nyelvi igényesség, szövegkohézió, helyesírás 5 pont

II. TÉTEL

45 pont

Az alábbi balladából kiindulva írd meg 1–1,5 oldalban a lány naplóbejegyzését!

Zöld Marci

*Addig gyűj el én Mártonom,
Míg a szöszöm le nem fonom.
Ha el nem gyűsz akkorára,
Mást kötök föl a rokkára.
Már harmadik orsóm járja,
Szívem a szívedet várja,
Gyere, Marci, bebucsájtak,
Jaj, de tiszta szívből várlak.
Zárott ajtóm nyitva tartom,
Szép galambom bebucsájtom,
Teszek széket, leültetek,
Vetek ágyat, lefektetek.
Igyunk, együnk, ha jóllakunk,*

*Még reggelig jót alhatunk.
Burónyi* látom az eget,
Egy terhes felhő fenyeget,
Fúj a szellő Fegyvernektől,
Reszketek a menykövektől.
Kértem Marcit az egekre,
Hogy ne menjen Fegyvernekre,
De nem hajlott kérésemre,
Bánatot hozott szívemre.
Megengedjél, szép angyalom,
Nem hibából cselekedtem,
Megtámadt egy ellenségem,
Elvesztettem reménységem.*

*Mikor a vígbúcsút vette,
Száját az én számhoz tette,
Úgy csókolt meg utoljára,
Úgy ült fel a lovára.
Háromszor tért lova vissza,
Hogy hordozta ide s tova,
Tán érzette szerelmünköt,
Szerencsétlen esetünköt.
Ha Zöld Marcim veszni talál,
Ragadj el engem is, halál!...
Mert nála nélkül az élet
Már énnekem csak ítélet.*

Ghymes (Nyitra)

*burónyi=borolni